

they are also aimed at developing human capital, expanding education and health services, protecting environmental stability, and using the opportunities of the digital economy.

World experience shows that a successful model of regional development is possible with effective coordination of central and local government. Regional policy and structural funds implemented in the European Union support equitable development between regions. At the same time, various regional programs in Asia and the Americas serve to accelerate economic integration and strengthen social stability.

The article also notes that Azerbaijan's regional development strategy is based on priorities such as infrastructure projects, the creation of industrial zones, the modernization of agriculture and the development of tourism. This policy serves to support entrepreneurship in the regions, increase employment and improve the welfare of the population.

Consequently, the prospects for regional development are related to the introduction of economic models based on innovations, the expansion of international cooperation mechanisms and the formation of a sustainable socio-economic environment. This will allow both the strengthening of the national economy and the more active participation of regions in global competition in the future.

Keywords: Regional development, integration, sustainable development, socio-economic policy, innovative strategies

DOI 10.70286/ISU-15.10.2025.004

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮБОВІ ЯКУБОВСЬКОЇ В ЕМІГРАЦІЇ (1944-1946)

Яртим Оксана

аспірантка 4 року навчання

Факультет історії, педагогіки та психології

Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка, Україна

SUMMARY

Lubov Yakubovska is a known person for a big part of scientists. She was from a little town in Lviv region – Drohobych. This person was very famous in specific circles. She had been active in foreign countries for ten years. Her activity especially was in Vienna. In this city she had studied in the university. Furthermore, Lubov Yakubovska was often very useful for people, who got into difficult situations.

In the other hand, this woman was very important for organisations of Ukrainian Nationalists. Lubov was included to the Melnikivci's group. Her activity mainly consisted in distributing derogatory leaflets. Lubov was engaged in the dissemination of

forbidden literature. However, in 1946 she was arrested by Soviet special services and sentenced to 10 years in labor camps. But she begun her activities abroad before 1944.

So, we should note the fact that this woman was quite brave and took on quite difficult and risky tasks.

Key words: Lubov Yakubovska, OUN, melnykivska group, Soviet special services, Viena.

Любов Якубовська – постать мало відома в широких колах істориків, її діяльність не є дослідженою. Саме тому ця тема є такою цікавою. Актуальність же ж даної роботи полягає в тому, що в умовах сучасної війни з рашистами ми бачимо збільшення чисельності жінок в лавах ЗСУ, саме тому цікаво дослідити аналогічну ситуацію, тільки у минулому столітті, коли до лав ОУН вступали жінки. А ще варто відмітити той факт, що особисто для мене ця тема є актуальною через те, що Л. Якубовська була моєю землячкою і відповідно для мене це неабиякий шанс вивчати діяльність дрогобичан в тій організації, історією якої, я захоплююся ще зі студентських років.

Метою даного дослідження виступає як умога глибше і ширше вивчення діяльності зовсім не відома і не досліджена постать сильної українки-мельниківки з маленького і мальовничого Дрогобича.

Актуальність дослідження полягає в тому, що на даному етапі все більше і більше історики та науковці піднімають на поверхню тему ролі жінки у національно-визвольній-боротьбі. І це не дивно, бо роль жінок та дівчат у цих змаганнях дуже недооцінена, то ж сьогодні ми повинні обговорювати і виносити на широкий загальний питання про значення і внесок жінок у визвольних змаганнях.

Історіографія проблеми не є такою обширеною як це могло б здаватися на перший погляд. Серед матеріалів про Любов Якубовську основними в питаннях наукових праць виступають стаття Лева Луціва, близького друга родини Витвицьких, яка надрукована у багатотомному збірнику „Дрогобиччина – земля Івана Франка” [2]. Сюди ж входить і стаття Петра Сов’яка „Жінка з легенди”, опублікована в газеті „Франковий Край” №13, 31 березня 2017 року.[7,с.8]

Про Любов Якубовську згадували у своїх працях її однокласники з гімназійних часів, особливо Лев Луців, а також у своїх листах і споминах бати Максим та Адольф Гладиловичі – сини та онуки знаних на той час у місті Дмитра та Адольфа старшого з роду Гладиловичів, писали про неї невеликі статті і в газетах, вже з приходом незалежності. Кілька таких були опубліковані після її смерті у 1994 р.

До джерельної бази необхідно віднести Кримінальну справу Любові Михайлівни Якубовської, №19945п, уродженки м. Дрогобича, тоді ще Дрогобицької області, також мемуарні спогади її доньки – Оксани Лукомської „Членство мами в ОУН” та низка інших матеріалів, наданих п. Оксаною, а також документи про освіту п. Люби Якубовської і звісно ж її листування з рідними та друзями.

Питання дослідження постаті Любові Якубовської як членкині ОУН мельниківського крила є доволі новою темою. Варто відзначити, що це

дослідження присвячене саме жінці – членкині ОУН. Важливим в діяльності Якубовської-Витвицької в еміграції є те, що вона почалася у 1941 році, під час навчання на сільськогосподарських курсах у Варшаві з грудня 1941 - по липень 1942 р.[4] Про навчання Якубовської на курсах у Варшаві свідчить довідка про їх закінчення.[1] Однак найбільша активність припадає саме на 1944-1946 роки. До 1944 року Л. Якубовська жила і працювала в Дрогобичі. Саме вступ до міської управи забезпечив Любові можливість займатися пропагандивною діяльністю в місті і збирати членів ОУН у батьківському домі на вулиці Зварицькій у Дрогобичі[4]. З 1944 року починається найбільш плідна діяльність Любові Якубовської в руслі розповсюдження пропагандивних листівок та агітаційної літератури. Відмітимо, що відповідно до Постанов Другого Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся у квітні 1941 року у питаннях пропагандивних напрямних зазначалася низка фактів щодо агітаційної діяльності.[8, с.40] Опираючись на вище згаданий документ можна підкреслити, що прагаганда була важливою складовою частиною діяльності ОУН. Згідно з матеріалами основними завданнями були не лише поширення літератури та агітаційної літератури, а й політична агітація. Це означало, що потрібно було закликати і до політичної боротьби в підпіллі, а й вступ до Організації для подальшої боротьби. Також йшлося про схиляння нових учасників до протидії ворожій пропаганді. Важливою особливістю пропагандивної діяльності було відокремлення її від політичної тактики ОУН.

Підкреслимо, що було кілька напрямів пропагандивної діяльності:

1. пропаганда антибільшовицька в Україні та цілому СРСР,
2. пропаганда для українців за межами московських окупацій,
3. пропаганда для поневолених москвою народів,
4. закордонна прапаганда для чужоземців.

Вважалося, що пропаганда має зосереджуватися на справах визвольної боротьби і не розпорошуватися на різні середовища, які мають другорядне значення.

Такого ж роду завдання виконувала Любов Якубовська спершу в Дрогобичі, а потім в еміграції.

Втеча розпочалася з причини того, що Любов допомогла втекти кільком червоноармійцям, котрі були з Наддніпрянщини, з „Бригідок”, під приводом того, щоб їх відпустили на декілька днів відсвяткувати Великдень. Проте Якубовська не збиралася повертати німцям полонених, через що була змушена перетинати кордон і втікати до Відня, де проживала 2 роки і навчалася в університеті, але що найважливіше займалася виконанням завдань, які їй давали з місцевого краю ОУН. Жила в радянській зоні окупації Відня. Любов Якубовська навіть мала спеціально виданий документ від університету кількома мовами. У ньому йшлося про те, що вона є соціально активною студенткою і допомагає з розміщенням і облаштуванням студентів. Спершу пані Люба навчалася на факультеті права, а потім перевелася на факультет філології, де активно вивчала німецьку мову. Згаданий раніше документ мав вберегти Л. Якубовську від арешту та переслідувань з боку КДБ та НКВС, але ця спроба була

невдалою. Однак їй все ж вдалося прожити два роки у Відні спершу рятуючись від німецьких спецслужб, а потім – від радянських.

Як зазначає Лев Луців, близький друг п. Люби, ще з гімназійних часів, у праці „Дрогобиччина – земля Івана Франка” [2] : „ Проф. аркадій Жуковський (Париж) розказував, що п. Люба, будучи на еміграції, зуміла в 1945 р. врятувати генерала колишньої Армії УНР, визначного діяча і члена Проводу ОУН Миколу Капустянського і його штаб від загибелі. Вона організувала переправу того штабу в американську зону окупації Німеччини”.[5]

Як ми бачимо із поданої вище розповіді Лева Луціва, діяльність Любові Якубовської-Витвицької навіть в еміграції не обмежувалася одним лише розповсюдженням націоналістичної літератури чи поширенням агітаційних листівок.

З Відня Л. Якубовська багато писала своїм рідним, питала про їхні справи. Проте про себе говорила мало і дуже завуальовано. Вона була розумною і кмітливою жінкою та здогадувалася, що знаходиться під пильним наглядом спецслужб, тому була обережною. У столиці Австрії вона потоваришувала з багатьма жінками, серед них і німкені, і австрійки, і навіть польки. З деякими вона підтримувала контакт до кінця життя.

Робота і завдання від ОУН були вкрай складні, але п. Люба виконувала все на найвищому рівні, які б труднощі їй не спіткали. Найкращою подругою і союзницею цієї непохитної для того часу жінки стала Мирослава Бесараб, яка і попередила Любу про загрозу. П. Мирося була заарештована органами НКВС роком пізніше і теж відбувала покарання у радянських таборах. Однак завданням Любові було не лише передавання літератури, а й агітація вступу в лави ОУН за межами рідної землі, порятунок українців з німецького поневолення, особливо військових і навіть тих, хто служив в радянській армії, але совіти цього не врахували і жорстоко засудили пані Любу на довгих десять років відбuvання покарання в таборах, лише хвороба врятувала її від цього радянського зла.

У кримінальній справі Любові Якубовської в одному з перших протоколів зазначалося, що вона втекла до Відня займатися небезпечною антирадянською діяльністю. [9, с.2]

Її робота завжди полягала ще в тому, щоб допомагати іншим українцям врятуватися то від німецьких то від радянських переслідувань. Якраз наведена розповідь є прикладом того як п. Люба допомагала своїм землякам за межами України.

Саме навчання у Віденському університеті дозволило Якубовській вільно займатися націоналістичною діяльністю, допомагати землякам, рятуючи їх від переслідувань з боку радянських спецслужб, поширювати літературу у вузьких колах української діаспори, але й передавати її до України.

Скільки українців, серед яких були й члени ОУН, а також колишні військові Армії УНР, Любові вдалося врятувати, і не злічити. А сама вона була заарештована радянськими спецслужбами у Відні 9 жовтня 1946 року і тут почався найскладніший період в житті Якубовської.

„У Відні політичне і молодіжне життя вирувало. Я так зрозуміла, що збиралася різна інформація про політичні настрої, кількість і розташування союзників і передавалася керівникам. Час, проведений у Відні, мама згадує, як найкращі роки свого життя. У Відні було багато дрогобичан”, [9, с.3] - розповідає пані Оксана, донька Любові Якубовської.

Оскільки у Відні п. Люба мешкала в зоні радянської окупації, то відповідно у постанові про висунення обвинувачення Любові Якубовській від 29 жовтня 1946 року звучали наступні тези:

1. розповсюдження антирадянської літератури;
2. вербування нових членів на вступ до ОУН;
3. збирання інформації про ситуацію в місті;
4. збирання інформації про пересування та розташування радянських частин.[4]

Також зазначалося, що у Відні вона вела антирадянську діяльність. Радянська влада інкримінувала Якубовській злочинну діяльність до якої вона не була причетною. Так, справді, протягом цих двох років вона займалася націоналістичною діяльністю й активно співпрацювала з ОУН, але явно не брала участі в тому, про що говорила радянська влада.

Знову звертаючись до кримінальної справи 19945 про засуджену Якубовську Любов Михайлівну ми зустрічаємо новий документ – Постанову від 15 жовтня 1946 року про вибір міри покарання для затриманої. [9,с.2]І що цікаво у цьому, написаному радянськими спецслужбами документі йдеться про необхідність ув'язнення „підозрюваної”, бо наче б то, якщо та буде на волі то зможе уникнути покарання за статтями, які їй інкримінували, а це зокрема ст. 58-1 КК РСФРР. Після цього було встановлено мірою покарання тримання під вартою для Якубовської Любові Михайлівни, про що вона була повідомлена за допомогою вище згаданої постанови. Від тепер у неї почався новий ще складніший період її життя – спершу майже рік тримання під вартою до суду у Києві в травні 1947 року, а потім відбування покарання в Казахстані.

Отже, як бачимо діяльність пані Люби у Відні була доволі активною та насиченою. Враховуючи той факт, що вона належала до мельниківського крила, то відповідно завдання у неї не носили радикальний характер, а полягали суто в таких речах як збір інформації та поширенні літератури. Все це проводилося з метою агітації та залучення більшої кількості людей до лав ОУН. Відповідно до того, що Якубовська була доволі активною, то й завдання виконувала не прості.

У висновку додамо, що період перебування Любові Якубовської у Відні був чи не найактивнішим в її житті і сповнений найяскравішими моментами. Після цього її націоналістична діяльність припинилася.

Список використаних джерел

1. Довідка про закінчення сільськогосподарських курсів у Варшаві, Липень 1942 р.
2. Дрогобиччина – земля Івана Франка” ред. М. Шалата. – Дрогобич, 1997.
3. Зі спогадів доньки Л. Якубовської – Галини, Жовтень 2022 р.

4. Зі спогадів доньки Любові Якубовської - Оксани, Жовтень 2022 р.
5. Л. Луців „Любов Якубовська Витвицька (1921-1994)”, „Дрогобиччина – земля Івана Франка”, - Дрогобич, 1997.
6. Постанова про висунення обвинувачення Любові Якубовській, від 29 жовтня 1946 року.
7. П. Сов'як „Жінка з легенди”//„Франковий Край”№13, березень 2017 р. – Дрогобич, С.8.
8. Постанови Другого Великого Збору Організації Українських Націоналістів, квітень 1941 р.// ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 рр.// Пропагандивні напрямні, Закордонні Частини Організації Українських Націоналістів – С.40
9. Постанова на арешт від 15 жовтня 1946 року //Кримінальна справа 19945п Якубовської Любові Михайлівни в 2-х томах, Т1. – С.2.
10. Постанова про вибір міри покарання для Якубовської Любові Михайлівни від 15 жовтня 1946 року //Кримінальна справа 19945п Якубовської Любові Михайлівни в 2-х томах, Т1. – С.3.